

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 121/03-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 18. júna 2003 predbežne prerokoval sťažnosť V. T. a Ing. B. T., obaja bytom L., zastúpených advokátom JUDr. Ľ. H., Advokátska kancelária, B., vo veci porušenia ich základných práv podľa čl. 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Rozhodcovského súdu Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory v Bratislave sp. zn. Rsp V-6/2002 z 13. decembra 2002 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť V. T. a Ing. B. T. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 13. februára 2003 doručená sťažnosť V. T. a Ing. B. T., obaja bytom L. (ďalej len „sťažovatelia“, resp. „sťažovateľ“ a „sťažovateľka“), zastúpených advokátom JUDr. Ľ. H., Advokátska kancelária, B., ktorou namietali porušenie ich základných práv podľa čl. 20 ods. 4 Ústavy

Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru (ďalej len „Dodatkový protokol“) uznesením Rozhodcovského súdu Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory v Bratislave (ďalej len „rozhodcovský súd“) sp. zn. Rsp V-6/2002 z 13. decembra 2002 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Okrem vyslovenia porušenia označených práv sťažovateľa žiadali napadnuté uznesenie zrušiť.

Zo sťažnosti a pripojených dokladov vyplýva, že rozhodcovský súd v právnej veci žalobcu SLOVPOS, a. s., so sídlom Kežmarok „vydal s odvolaním sa na § 21 rokovacieho poriadku Rozhodcovského súdu Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory a na § 2 ods. 1 zákona č. 244/2002 Z. z. a § 17 ods. 6 rokovacieho poriadku RS SOPK predbežné opatrenie“, ktorým uložil sťažovateľovi ako žalovanému v 2. rade, resp. sťažovateľovi a sťažovateľke ako jeho manželke, aby nenakladali s označenými nehnuteľnosťami, „a to až do 60 (...) dní od právoplatného skončenia vo veci samej“. Následne rozhodcovský súd napadnuté uznesenie zaslal „Správe katastra Nitra“, ktorá sťažovateľom listom z 8. januára 2003 oznámila, že na jeho základe vykonala zápis v katastri nehnuteľností.

Sťažovatelia uviedli, že listom z 23. januára 2003 a následne listom ich právneho zástupcu z 28. januára 2003 upozornili rozhodcovský súd, že „porušuje“ ich „ústavné práva a že (...) rozhodol predbežným opatrením voči osobám, voči ktorým nemá právomoc rozhodovať“, preto ho žiadali, aby „v rámci autoremedúry“ svoje nezákonné rozhodnutie zrušil. Ďalej sťažovatelia uviedli, že 10. februára 2003 podali na rozhodcovský súd podanie, v ktorom „opätovne poukázali na vady žaloby, nedostatok právomoci RS SOPK voči sťažovateľovi (...) a sťažovateľke (...). Žiadali (...), aby v rámci autoremedúry RS SOPK svoje rozhodnutie zrušil, pretože žalobca nesplnil základné podmienky konania. Nepreukázal právomoc RS SOPK voči V. T. a Ing. B. T. Taktiež (...) poukázali na to, že RS SOPK bol povinný skúmať podmienky konania a zisťovať svoju právomoc vo vzťahu k označeným účastníkom konania v súlade so zákonom č. 244/2002 Z. z. a to s poukazom najmä na § 18 (na § 13 ods. 1, 2, § 15 ods. 1 a § 19 ods. 4 Rokovacieho poriadku RS SOPK)“. Nakoniec sťažovatelia v sťažnosti uviedli, že „*Ak teda Rozhodcovský súd SOPK vydal predbežné opatrenie napriek nedostatku právomoci voči nám – sťažovateľom napriek*

tomu, že sme sa domáhali opravy nezákonného postupu, na čo právna úprava zákona č. 244/2002 Z. z. v § 21 myslí, sme nútení domáhať sa ochrany cestou Ústavného súdu Slovenskej republiky. Proti uzneseniu Rozhodcovského súdu SOPK o nariadení predbežného opatrenia niet riadneho opravného prostriedku. Na naše námietky, ktoré sme podali RS SOPK tento odmieta reagovať s tým, že svoje rozhodnutie, ktorého výsledok je navyše neistý, podmieňuje úhradou nemalého súdneho poplatku. Preto s odvolaním sa na porušenie našich ústavných práv zakotvených v čl. 20 ods. 4 Ústavy SR, ako aj v čl. 1 protokolu č. 1 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd žiadame s odvolaním sa na čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, aby Ústavný súd SR prijal našu ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie a rozhodnutie“.

Ďalším podaním zo 17. marca 2003 sťažovatelia doplnili svoju sťažnosť predložením uznesenia rozhodcovského súdu sp. zn. Rsp. V-6/2002 zo 6. marca 2003, ktorým predsedníctvo rozhodcovského súdu (ďalej len „uznesenie predsedníctva rozhodcovského súdu“) „v súlade s § 19 ods. 4 Rokovacieho poriadku RS SOPK zamietla námietku nepríslušnosti (právomoci) RS SOPK, pretože dospelo k názoru, že RS SOPK je príslušný na rozhodovanie aj o účastníkovi – žalovanom v 2. rade, p. V. T. (...) v právnej veci evid. pod sp. zn. Rsv V-6/2002, vedenej pred RS SOPK (...)“. Sťažovatelia k tomu uviedli, že podali návrh rozhodcovskému súdu „na zrušenie predbežného opatrenia, pretože nie je voči nim daná právomoc SOPK“, že po uhradení poplatku predsedníctvo rozhodcovského súdu 6. marca 2003 „rozhodovalo o ich námietke nepríslušnosti právomoci RS SOKP a túto zamietlo“, že toto rozhodnutie predsedníctva rozhodcovského súdu „potvrďuje dôvodnosť ústavnej sťažnosti sťažovateľov“ a že dôvody uvedené v tomto uznesení sú právne irelevantné.

II.

Predmetom sťažnosti je tvrdenie sťažovateľov o porušení ich základných práv podľa čl. 20 ods. 4 ústavy, čl. 13 Dohovoru a čl. 1 Dodatkového protokolu, ktoré v relevantnej časti znejú:

Vyvlastnenie alebo nútené obmedzenie vlastníckeho práva je možné iba v nevyhnutnej miere a vo verejnom záujme, a to na základe zákona a za primeranú náhradu (čl. 20 ods. 4 ústavy).

Každý, koho práva a slobody priznané týmto Dohovorom boli porušené, musí mať účinné právne prostriedky nápravy pred národným orgánom, aj keď sa porušenia dopustili osoby pri plnení úradných povinností (čl. 13 Dohovoru).

Každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva (...) (čl. 1 Dodatkového protokolu).

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach týkajúcich sa porušenia základných práv a slobôd vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd

nerozhoduje iný súd. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti fyzickej alebo právnickej osoby zistí, že ochrany toho základného práva alebo slobody, porušenie ktorých namieta, sa sťažovateľ môže domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (napr. I. ÚS 103/02).

Podľa § 53 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov (ods. 1). Ústavný súd neodmietne prijatie sťažnosti, aj keď sa nespĺnila podmienka podľa odseku 1, ak sťažovateľ preukáže, že túto podmienku nespĺnil z dôvodov hodných osobitného zreteľa (ods. 2).

Sťažovatelia namietali porušenie základných práv podľa označených článkov ústavy a Dohovoru napadnutým uznesením rozhodcovského súdu, ktorým bolo nariadené predbežné opatrenie tak, že sa im „ukladá“, aby nenakladali s označenými nehnuteľnosťami do určenej lehoty od právoplatnosti skončenia vo veci samej, z dôvodu, že rozhodcovský súd na takéto rozhodnutie o predbežnom opatrení nemal danú právomoc. Sťažovatelia ďalej tvrdili, že proti napadnutému uzneseniu „niet riadneho opravného prostriedku“.

Ústavný súd konštatuje, že základnú zákonnú úpravu vo vzťahu k napadnutému uzneseniu obsahuje zákon č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní (ďalej len „zákon o rozhodcovskom konaní“), ktorý v relevantnej časti ustanovuje:

Podľa § 21 zákona o rozhodcovskom konaní rozhodcovský súd je oprávnený rozhodnúť o svojej právomoci vrátane námietok týkajúcich sa existencie alebo platnosti rozhodcovskej zmluvy. Ak dospeje k záveru, že nemá právomoc rozhodovať vo veci samej, uznesením rozhodcovské konanie zastaví (ods. 1). Účastník rozhodcovského konania, ktorý chce uplatniť námietku nedostatku právomoci rozhodcovského súdu pre neexistenciu alebo neplatnosť rozhodcovskej zmluvy, môže tak urobiť v rozhodcovskom konaní najneskôr pri

prvom úkone vo veci samej. Toto časové obmedzenie neplatí pre námietku neplatnosti rozhodcovskej zmluvy zakladajúcej sa na tom, že o veci nemožno rozhodovať v rozhodcovskom konaní; túto námietku možno uplatniť až do skončenia ústneho pojednávania, pri písomnom konaní až do vydania rozhodcovského rozsudku. Námietku, že sporná otázka prekračuje právomoc rozhodcovského súdu, musí účastník rozhodcovského konania uplatniť najneskôr vtedy, keď sa počas rozhodcovského konania o tejto otázke dozvie (ods. 2). Ak rozhodcovský súd rozhodne, že má právomoc rozhodovať, rozhodne o námietke podľa odseku 2 rozhodcovským uznesením alebo v rozhodcovskom rozsudku. Ak rozhodcovský súd rozhodne rozhodcovským uznesením, že má právomoc rozhodovať, účastník rozhodcovského konania, ktorý námietku podal, môže do 30 dní po doručení predbežného rozhodnutia podať návrh na súd, aby o námietke rozhodol. Proti rozhodnutiu súdu o námietke nie je prípustný opravný prostriedok (...) (ods. 4).

Podľa § 22 zákona o rozhodcovskom konaní ak sa účastníci rozhodcovského konania nedohodli inak, môže rozhodcovský súd po začatí rozhodcovského konania na žiadosť účastníka rozhodcovského konania nariadiť predbežné opatrenie, ktoré považuje za nevyhnutné s ohľadom na predmet sporu (...) (ods. 1). O vykonanie nariadeného predbežného opatrenia možno požiadať súd, v ktorého obvode sa má predbežné opatrenie vykonať (ods. 2).

Podľa § 38 zákona o rozhodcovskom konaní ak tento zákon neustanovuje inak, rozhodcovský súd rozhoduje rozhodcovským uznesením. Rozhodcovským uznesením sa rozhoduje najmä (...) o právomoci na rozhodnutie vo veci samej, o nariadení predbežného opatrenia (...) (ods. 1). Na rozhodcovské uznesenie sa použijú primerane ustanovenia § 32 až 37. Rozhodcovské uznesenie o nariadení predbežného opatrenia však možno preskúmať podľa § 37, aj keď sa na tom účastníci rozhodcovského konania v rozhodcovskej zmluve nedohodli (ods. 2).

Podľa § 37 zákona o rozhodcovskom konaní účastníci rozhodcovského konania sa môžu v rozhodcovskej zmluve dohodnúť, že rozhodcovský rozsudok môže na základe žiadosti niektorého z nich preskúmať iný rozhodca (rozhodcovia). Na ustanovenie tohto rozhodcu (rozhodcov) primerane platia ustanovenia § 6 až 11. Ak sa účastníci rozhodcovského konania nedohodli v rozhodcovskej zmluve na preskúmaní rozhodcovského rozsudku, je jeho preskúmanie iným rozhodcom (rozhodcami) vylúčené, ak

tento zákon neustanovuje inak (ods. 1). Účastník rozhodcovského konania má právo podať žiadosť o preskúmanie rozhodcovského rozsudku do 15 dní od jeho doručenia tomuto účastníkovi rozhodcovského konania (ods. 2). Pri preskúmaní rozhodcovského rozsudku sa postupuje primerane podľa § 16 až 36 a § 39 (ods. 3).

Na základe cit. ustanovení zákona o rozhodcovskom konaní ústavný súd konštatuje, že vzhľadom na podstatu námietok, v ktorých sťažovatelia vidia porušenie ich práv podľa čl. 20 ods. 4 ústavy a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru, t. j. nedostatok právomoci rozhodcovského súdu nariadiť predbežné opatrenie voči sťažovateľom, sťažovatelia tak proti napadnutému uzneseniu, ako aj proti uzneseniu predsedníctva rozhodcovského súdu (zo 6. marca 2003 sp. zn. Rsp V-6/2002), ktorým rozhodcovský súd rozhodol o svojej právomoci (aj vo vzťahu k napadnutému uzneseniu), majú opravné prostriedky (právne prostriedky nápravy), ktorých použitie je podľa cit. čl. 127 ods. 1 ústavy, resp. podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde podmienkou právomoci ústavného súdu na konanie vo veci individuálnej ochrany základných práv a slobôd pred ústavným súdom, resp. jedným z atribútov prípustnosti sťažnosti podľa tohto článku ústavy.

Zo sťažnosti však nevyplýva, že by sťažovatelia použili cit. právne prostriedky, ktoré im zákon o rozhodcovskom konaní poskytuje a ktoré ústavný súd považuje za účinné na ochranu tých základných (ľudských) práv, t. j. práv zaručených v čl. 20 ods. 4 ústavy a v čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru, ktorých porušenie sťažovatelia namietali vo svojej sťažnosti pred ústavným súdom. Pokiaľ tak sťažovatelia urobili, bola ich sťažnosť podaná predčasne, čo je okolnosť, ktorá vzhľadom na princíp subsidiarity vyplývajúci z čl. 127 ústavy vylučuje právomoc ústavného súdu meritórne konať a rozhodovať o uplatnených námietkach porušenia označených základných práv (pozri napr. I. ÚS 22/03, I. ÚS 53/03). Všeobecné súdy, ktoré sú v súdnom konaní povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám alebo právnickým osobám zaručuje (napr. II. ÚS 55/98). Pokiaľ tak neurobili, ústavný súd konštatuje, že sťažovatelia v sťažnosti neuviedli žiadnu skutočnosť, na základe ktorej by

bolo možné usúdiť, že preukázali, že podmienku vyčerpania tých právnych prostriedkov, ktoré im zákon o rozhodcovskom konaní na ochranu ich označených základných (ľudských) práv poskytuje, nespĺnili z dôvodov hodných osobitného zreteľa. Ústavný súd preto nebol oprávnený uplatniť postup podľa § 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že ich sťažnosť vo vzťahu k právam podľa čl. 20 ods. 4 ústavy a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru nie je prípustná pre nedostatok právomoci ústavného súdu, resp. pre nevyčerpanie dostupných a účinných právnych prostriedkov ochrany základných práv a slobôd.

Pokiaľ ide o právo na účinný prostriedok nápravy zaručené v čl. 13 Dohovoru, ktorého porušenia sa rozhodcovský súd podľa sťažovateľov dopustil „nerešpektovaním autoremedúry vlastného nezákonného rozhodnutia“, ústavný súd dospel k záveru, že vzhľadom na cit. ustanovenia zákona o rozhodcovskom konaní, ktoré sťažovateľom poskytujú účinné a dostupné prostriedky nápravy aj vo vzťahu k napadnutému uzneseniu, treba sťažnosť sťažovateľov v tejto časti považovať za zjavne neopodstatnenú, pod ktorou podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu treba rozumieť aj nezistenie žiadnej možnosti porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol ústavný súd posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (napr. I. ÚS 44/03).

Z týchto dôvodov ústavný súd sťažnosť sťažovateľov po jej predbežnom prerokovaní v senáte odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. júna 2003